

Međunarodni ekspertski okrugli sto
**MASMEDIJI KAO BITAN FAKTOR USPOSTAVLJANJA
MEĐU-ETNIČKE I VERSKE TOLERANCIJE,
RAZUMEVANJA I SARADNJE NA BALKANU**
Beograd, 3. novembar 2009.

UVOD U OKRUGLI STO

TEMA

Mediji igraju ključnu ulogu u sprečavanju, upravljanju i rešavanju sukoba, kao i u post-konfliktnom periodu, tokom kojeg utiču na saradnju, pomirenje i toleranciju među narodima, etničkim zajednicima i verama.

Pored psihologije, komunikologije i sociologije, sve više se međunarodni odnosi, analiza sukoba i mirovne studije bave teorijama o načinima na koje masovni mediju utiču na to kako njihova publika razmišlja i kako se ponaša.

Retki su oni koji odbacuju važnost masovnih medija u stvaranju i projekciji pogleda na društvo, uključujući na razvoj i širenje etničkih stereotipa koji utiču na naše poglede.

Uticaj masovnih medija može biti pozitivan i negativan, zavisno od njihovog profesionalizma i otpornosti na objektivne prepreke i pritiske.

U svetu, a na Balkanu pogotovu, u vreme rata je dominiralo “ratno novinarstvo”: fokus na rat koji polarizuje i eskalira situaciju, koji poziva na više mržnje i više nasilja kako bi se “oni” zaustavili. Takvo novinarstvo vidi “sukob kao bitku, a bitku kao sportsku, gladijatorsku arenu”, u kojem se sukobljeni bore da nametnu svoje ciljeve.

S takvim modelom izveštavanja, prva žrtva rata nije istina, jer je istina tek druga žrtva. Prva žrtva je – mir.

Zbog toga nam se potrebno više “mirovnog novinarstva”, novinarstva koje pokušava da depolarizuje pokazujući crne i bele strane svih učesnika, koje pokušava da umanjí eskalaciju naglašavajući mir i rešavanje sukoba isto koliko i samo nasilje. To je novinarstvo privrženosti svim žrtvama, za razliku od “ratnog novinarstva” u kojem postoji privrženost samo “našim” žrtvama.

Međutim, mirovno novinarstvo polazi od jednog ogromnog hendikepa: dok je nasilje očigledno negativno i zanimljivo, mir je nešto što je dosadno, trivijalno i ne zaslužuje da se nađe u vestima.

Ipak, čak i u vreme mira, masovni mediji čestu ne uspevaju da pomognu pomirenje, saradnju i toleranciju.

Istina je da je pravo na slobodu mišljenja, sloboda medija, fundamentalno pravo u svakom demokratskom društvu. Ali tako je i sa pravom slobode od diskriminacije. Kako pomiriti ove dve slobode na dobrobit društva, pogotovu u regionima koji su razoreni i duboko pogođeni skorašnjim sukobima?

Određeni napredak na Balkanu se mora priznati, po pitanju boljeg zakonodavstva i opšteg poboljšanja klime tolerancije i saradnje. Međutim, taj napredak nije dovoljan. Postoji još uvek previše konkretnih primera korišćenja medija za promovisanje etničke i verske netolerancije.

Etnička distanca između zajednica u svim delovima bivše Jugoslavije i dalje je previše velika.

Mediji su i dalje pod štetnim uticajem dezinformacija koje provociraju “spin majstori” ili neprimereni izvori, pod pritiskom i cenzurom raznih, pre svega političkih i lobističkih grupa, pod uticajem ideološke, etničke ili verske pristrasnosti, pod pritiskom senzacionalizma koji, čak i kada je motivisan samo komercijalnim interesima, čestvo srlja u jezik mržnje.

FORMAT

Pronalaženje načina da se prevaziđu ove prepreke i ucrtta put ka većoj harmoniji među nacijama i verama na Balkanu je primarni motiv organizacije Međunarodnog ekspertskog okruglog stola: *“Mas-mediji kao bitan faktor uspostavljanja među-etničke i verske tolerancije, razumevanja i saradnje na Balkanu”*.

Pristup okruglog stola je multi-disciplinaran, i težio je tome da privuče priznate predstavnike svih aktera koji utiču na kvalitet izveštavanja o etničkim i verskim zajednicama na Balkanu.

Novinari su pozvani da govore o stanju u njihovoj profesiji i načinima da se prevaziđu greške koje se prave.

Novinarska udruženja su pozvana da analiziraju da li se njihovi etički kodeksi poštuju i da li je to dovoljno za borbu protiv diskriminacije.

Predstavnicni vlasti i pravosudne institucije su pozvani da predstave svoje argumente za uplitanju u rad medija, naorčito po pitanju zakonodavstva o borbi protiv diskriminacije i jezika mržnje.

Nevladine organizacije su ključne za promovisanje ljudskih prava i kampanju protiv diskriminacije.

Verski i etnički lideri, sa svoje strane, imaju posebnu ulogu kao aktivni učesnici medijskog diskursa, s posebnom odgovornošću zbog svog autoriteta.

Jednodnevni skup, organizovan u Beogradu 3. novembra, biće podeljen u četiri radne sesije.

Prva sesija biće posvećena osvrtu na bližu istoriju problematike, uzroke problema, kao i na trenutnu situaciju. Učesnici će između ostalog razmatrati pitanje mogućnosti poštovanja novinarske etike u situacijama međuverke i međuetničke zategnutosti, kao i pitanje krivične odgovornosti novinara za urušavanje mira.

Druga sesija biće posvećena pogledu na problematiku iz ugla medija, odnosno tome kako novinari sami gledaju na propuste svoje profesije, te kako se suočavaju s tim problemom i rade na ispravljanju grešaka.

Treća sesija biće posvećena pogledu iz Crkve, verskih i etničkih zajednica, i tokom nje će se postaviti pitanje u kojoj meri same zajednice koriste medije za svoje interesne sukobe, te kako bi mogli da ih iskoriste u svrhe ostvarivanja tolerancije, razumevanja i saradnje.

Najzad, tokom *četvrte sesije* glavnu reč će imati zvaničnici, eksperti iz nevladinog sektora kao i akademici koji će dati svoja viđenja poboljšanja saradnje između medija s jedne strane i verskih i etničkih zajednica s druge strane.

CILJEVI

Ciljevi Okruglog stola su:

- *Identifikacija ključnih problema*, specifičnih potreba i načina za poboljšanje saradnje između medija s jedne strane, i etničkih i verskih zajednica s druge strane;
- *Otpočinjanje multidisciplinarnog dijaloga* o problemu među novinarima, academicima, ekspertima, zvaničnima i predstavnicima raznih organizacija i zajednica;
- *Stvaranje praktičnog internet resursa* koji bi imao mogućnost dopunjavanja i nadogradnje s ciljem bolje saradnje među akterima na Balkanu. Resurs bi bio proizvod Okruglog stola i kasnijeg rada, priloga, ideja i debata.

MEDIJSKI FOKUS ECPD-a

Evropski centar za mir i razvoj (ECPD) Univerzita za mir uspostavljenog od strane Ujedinjenih nacija, je obrazovna i istraživačka organizacija sa sedištem u Beogradu, stvorena radi *“organizacije i održavanja postdiplomskih studija, istraživačkih aktivnosti i širenja znanja koje može da promoviše mir, razvoj i međunarodnu saradnju”*.

Akademski savet ECPD je odobrio program pod nazivom *“Balkan u 21. veku – Putevi ka miru i stabilnosti na Balkanu”*, u okviru kojeg je proisteklo više istraživačkih projekata i obrazovnih programa.

Uloga medija je prepoznata od strane ECPD-a i njegovih saradnika kao jedna od ključnih oblasti istraživanja u okviru programa. O ovom pitanju je bilo reči na prethodnim sastancima Stalne međunarodne studijske grupe ECPD, a od sada će biti redovan i dugoročan deo njegovih istraživačkih studija.